Број 174. У Новом Саду, у суботу 4. августа 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, де је Миљетићева штампарија у главној ул. бр. 2.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Ко ће бити крив?

Спремају се нови избори у Троједнници Све странке схватају важност ових избора, јер од њих зависи даља судбина Троједнице, и то не само одбрана самосталности Троједнице него и даљи нормалан унутарњи развој, напредак становништва под окриљем нових модерних а благотворних закона и установа што треба да се тек донесу а које су законе све странке својим бирачима обећале. И ми Срби се многоме чему надамо од првих сабора што долазе, у првом реду као грађани Троједнице, а у другом реду баш као Срби, јер тражимо да се једва једаред већ изведе то наше српско питање на чисто, те да нам се даде потпуна равноправност. Оба разлога и први, т ј. љубав према домовини и брига за њену самосталност, и други, т ј. љубав према свом народу, довели су нас у коло коалираних странака хрватске опозиције, те смо у заједници с њима постигли и нешто успеха оборив владу Куенова система и почев законодавним радом одуживати се обећању, што смо га заложили народу. Но тај досадањи рад треба да је тек почетак дугом низу других нових закона и установа, које треба да донесемо, а које треба да нас задовоље и као грађане и као Србе И ми свесни тога треба да прегнемо свима силама да што већи број Срба посланика пошаљемо у сабор, да преузмемо у новом сабору што значајнију улогу, ако смо ради да нам се наши оправдани захтеви уваже. Иначе ће се у овим судбоносним данима решавати у сабору српско питање — без Срба заступника.

Но шта видимо? У место да у овим судбоносним данима све силе уложимо у борбу за заједничке интересе српске, наше две странке разилазе се из дана у дан све више, те није немогуће, да ћемо сасвим раздељени, не као Срби и коалицијо напи, него као радикали и самосталци (можда и ван коалиције?!) извести народ отежу на биралиште, те ту ломити снагу народа своји ом једни о друге, на радост свију оних, који нам не желе добра и напретка. На последице тог жалосног факта нећу да указ ујем, ко мисли, види и сам шта нас нашом кривицом чека.

Па добро, ко је крив, да чак ни сад не може да дође до заједничког рада, кад се тиче опће наше судбине? Ко ће понети грех на души, да је омео споразум у ово судбоносно доба?

„Застава“ пише у једном од прошлих бројева, да у оваким приликама радикали неће да одбијају споразум, него хоће заједничка рада „Српска Мисао“ одмах сутра дан исмева наше родољубиве и поштене ж ље, те у дугом чланку „Хоће да се мире“ од једног од оних „неупознатих ђенија“ из уредништва руга се томе и тражи борбу до краја На њих, на те политичаре сталожена искуства, европска гласа, који су до сад толике важне политичке акције извели, не бисмо ми ни главе окренули. Али је жалост, да је то престам пао и „Србобран“, те одао да како она незрела распуштена и уображена дерлад пишу, тако да мисли и „генералштаб“ у Загребу. А да се то неродољубиво мишљење још више испољи, догађају се карактеристични други догађаји, који уклањају сваку сумњу, да самосталци заслепљени мржњом на радикале губе из вида наш опћи интерес, те ће да хотимице доведу до потпуна расцепа за сва времена ма по цену успеха свега нашег политичког досадањег и будућег рада

У два маха треба да се састане извршни одбор коалицијоних српско хрватских странака, да се споразуме о кандидатури коалицијоних кандидата у срезовима где ће коалиција моћи да победи, треба да се састане, и састане се, па не може ништа да уради. За што? За то што самостални изасланици или не дођу, или ако дођу, дођу без пуномоћи! Ови и затежу ствар не би ли дотле поступцима на другим странама толико озлоједили радикале, да ови напослетку изађу из коалиције.

Један такав провокатерски поступак догодио се и у Пакрацу на скупштини самосталаца, која је одржана у недељу 11. о. м. Пред нама је извештај „Србобранов“ са те скупштине и прочитав га видимо јасно шта се хоће. Говорници самосталаца бацају се дрвљем и камењем на своје „савезнике“ па се не жацају, да се и блатом лажи набаце на нас, не били нас раздражили, а народ о нама лажно обавестили и завели, приказав нас у гадној светлости Тако читамо у говору што га је држао др Б. Стојановић, да су радикали потргли патријархову ствар пред сабор, па тиме омели да се среди автон мија, јер су прилике биле врло повољне. Цео свет зна како је та ствар текла. Је ли др. Д Поповић, самосталац, потегао ту ствар патријархову пре времена у сабору? Је ли „Србобран“ тада, када су радикали хтели, да се даље хитнији послови раде, а патријархова ствар остави на послетку, пакосно клицао „напоље из рупе?“ Је ли радикална странка захтевала, да би спречила решавање овог питања, да се љуцки и св страно акта испитају, да добије времена, да дотле сређује важније послове? И јесу ли за то време непрестано падале пожурнице интерпелације, шта је с патријарховом ствари? То је дакле бестидна јавна лаж, у злој намери, да оцрни радикалну странку.

Др. Душан Поповић пак каже у свом говору, да су се радикали увукли међу владике, попове и проте и увели политику личне страсти; самосталци ће пак кад дођу до већине средити автономију (— „ту шугаву автономију“ како каже „Српска Мисао“). А што су изласком из сабора онемогућили сређивање автономије, те ликовали да сабор неће моћи радити, то он мисли да је сав свет већ заборавио. А

ПОЛИСТАК.

КРОЗ СТАРУ СРБИЈУ.

На косовском бојишту — На Муратову гробу и на гробу барјак ара. — Завршне рефлексије.

V.

Колико је турски званичник насртљив у шпионисању странца, толико више је скрос несвестан своје дужности. Када после пођох да распитујем где је шта, заптија ми више говораше него што сам га ја питао.

При повратку се задржим код старе Ћуприје, Бабин Нос и ту пронађем темеље прастаре Ћуприје, почнем питати људе, да ли знају причати о овој старој Ћуприји, јер о њој ни где нисам читао ван што је где само спомињу Један заптија ми рече да се он сећа, када су ти темељи водили до половице Лаба, који је овде широк око 20 метара и прљав. Ја изразим пред присутним мишљење, да ће то бити онај прави Бабин Мост, преко кога је Лазар превео своју војску на бојиште, и док су ми некоји Арнаути, натуцајући српски, говорили што шта, с чим се нисам могао да сложим, почне се неки старац гурати међу говораче и не питан поче се мешати и прекидати наш разговор. Напослетку ми ово постане сумњиво, да се један непозван и непитан гура и говори. Ја га погледам. Погледи нам се сретоше, и он опет неупитан поче говорити. Ја се окренем према гавазу, који је познавао свеове и упитам га ко је овај човек?

— То је Србин сељак, одавде из Бабиног Моста и показа ми на мало село с црквом, које је ваљда 2 километра далеко од нас. Ја погледах боље у старца и кад га упитах како се зове, зовем се Михајло рече. Глас му се давио од узбуђења а очи му бих пуне суза и

Ја наставим разговор са Арнаутима, да не би у овим дивљацима изазвао суревњивост, но све узалуд беше, јер када старац Михајло погледа у моје очи поново, он се више није могао уздржати, поче говорити и реч му не престајаше више, и ако му се грло стезало, а суве му очи квасиле.

— Ево господару тамо је стајала баба и прала рубље, кад је Милош пробо Мурата и пробио се кроз турску војску. Када га Турци никако вису могли ухватити, онда та баба рече турским војвацима, да метну ножеве на ћуприју кад пође Милош преко, коњ ће му запети и пасти и јунака ће пак моћи ухватити.

И Турци тако учинише и ухватише Милоша. Тако причаше старац Михајло живо одушевљено, као да се догађај десио јуче, а речи му се давиле у грлу од узбуђења и од суза.

— Ево то је моје село, зове се Бабин Мост, али ми га зовемо и Милошево, јер је ту Милош коњаковао, но турске власти нам не дају да тако зовемо наше село. Оно село тамо зове се Расков, ту су Милоша расковали, а оно тамо зове се Бакшије, ту су баби дали бакшиш што је научила Турке.

Старац Михајло није могао да се заустави више, непрестано нам је показивао на поједина места на Лабу и око Лаба и везао какову приповетку на њих.

Кад се разговор почео утишавати, и већ било време да се вратимо, старац Михајло ме тужно погледи, тај поглед ми продре до дна душе, а његове сузне очи говораху о страшној тузи и јаду, које овом човеку душу кида.

Ми се кренусмо. Он ми се приближи.

— Што сте нас саме оставали? шапну и даље гледаше на мене, сузе су му текле низ образе, а он није имао моћи над собом, ваљада је заборавио на себе, јер суза није брисао.

Кроз старца Михајла ми проговори читаво косовско Српство, угњетено, гажено и понижено Српство, које ево већ пет векова трпи, и нико да му помогне. Шта сам могао учинити, рећи, чим утешити тог човека окружен заптијама и обесним Арнаутима. »Биће боље, неће дуго трајати« — шапнух му на путу према колима. Кад седосмо на кола, старац Михајло ућута, при кретању приступи колима ухвати ме за руку стисну је чврсто и хтеде је пољубити. Кола са кренуше, а мој бедни и јадни старац Михајло остаде сам и опет окружен Арнаутима и турским заптијама. Што овом човеку сину мало светлости, да и даље, остане у мраку?

Кренувши се са Лаба према југу, ево идем истим оним путем и правцем, којим је Лазарева војска 1389. год. пошла на Муратову војску. Ево нас на сред бојишта косовског, све нам је тачно пред очима и место где је Муратов и где Лазин табор. Читаво бојиште може да изнесе до 8 километара у дужину, а до 5 километара у ширину, посматрајући слободним оком. Узевши забележене бројеве, српска војска је бројала 100.000, а турска 200 000 људи; дакле две војске од 300 000 људи развиле су

што и данас још свештенство, у овако тешким економним приликама чека узалуд на сређење својих дотација, то нека захвали овој господи, кој ј је наша „шугава автономија“ девета брига али би ипак као прави р дољуби били ради, да се о и до чепају већине у сабору

Ето каквим лажним гласовима и обе дама наша брава самосталски савезници у ово критично доба хоће да утврде за једничку акцију српских странака, како да утру пута приближном споразуму макар за време избора само

Па ко ће онда евентуалном неуспеху бити крив?

Народе, отвори добро очи, мисли и сам и пажљиво посматрај, шта се око тебе ради, па ћеш и сам лако увиде ти, камо треба да окренеш, коме да поклониш своје поверење, или лажним апостолима, који проповедају мржњу и брато убилачку борбу, док нам кров над главом гори, или ћеш се праклонити онима, које води љубав према народу.

На завршетку не могу а да е не на смејем нечему Самостална је странка добила јаку аквизицију, дра Миленка Марковића, који је до бродске конференције (прошлог месеца) и седнице централног одбора радикалне странке био радикал, па онда одједаред увидео да од радикалне странке не може народ имати користи. И он то на скупштини тој констатује.

Нећу да јавно кажем, него ћу вам на ухо пришапнути, шта он сматра народном коришћу. Тај родољуб се писмено нудио радикалној странци за кандидата за земаљски сабор. Радикална странка га није хтела да истакне, док се не увери о његовој квалификацији за заступника, јер је још млад, као што је и неке друге млађе своје људе одбила И гле, дан два после тога, млади родољубиви доктор иступа из странке, јер је дошао до тог уверења, да радикална странка не доноси користи — народу. Difficile est satyram non scribere На част вам, ликујте на том добитку! Што се тиче нас, нећемо вам махинације упалити, да нас заведете до срдбе у којој би изгубили испред очију директиву, која нас води, а та је не мржња према вама, него — љубав према народу и брига за њега.

О социјализму.

(Наставак.)

Али карактеристично је то, што њу анатемишу моралисте због таких мана, какве се баш неизбежно јављају у савременој породици, и које се могу лечити једино социјализмом. Вичу на „неморалност“, а не виде јадници „моралну водицу“ што је просипа на свет садашње склапање породице, које се већином оснива на свему другом пре, него на истинској наклоности. Не виде какве „благодети“ морају потицати из брачног живота, у коме место симпатије влада у најбољем случају узајамно — трпљење. Не виде може бити ни то, да та слика постаје најгнуснија, кад ту празнину у наклоности попуне можда какви обзири спекулације. . .

Садашња породица спојена је са деморализацијом, изазивајући је управо својим лажним основом. На против социјализам је искључује, оснивајући правилну породицу. У садашњем друштву је и у том погледу разврат „правило“, а у социјалистичком то би могао бити само изузетак. Социјализам одбацује све елементе, који у томе смислу деморалишу, ако се само у опће могу одстранити. А данас поред тих рђавих елемената, који леже у самој покваренoј природи појединих људи, постоји у самоме оснивању брачнога живота сталан извор неморалности.

Постављајући за основ породичноме живљењу наклоност, социјализам у исти мах тежи што свестранијем и што већем усавршавању људи, дакле између осталога и моралној развијености, која би сваког члана — и мушког и женског — упутила на промишљено и разумно склапање одношаја, који већ својом озбиљношћу не допуштају ни сенку лакоумног титрања. Тако се иде савршенству у том погледу. Тако се иде на сусрет идејалном брачном живљењу, у коме постоји савршена хармонија моралне и физичне стране љубави, у коме интимни одношаји не показују апсолутно никаква знака лакоумности. До те хармоније не долази се лако и брзо. За то се људи морају васпитати, спремити. А дотле ваља подићи породицу на једино научном начелу, које — истина — не може одмах излечити трагове старе болести, али је очевидно једино добро, и једино је кадро (у свези са осталим напредним покретачима) повести најпречим путем најсавршенијем породичном облику, и то као што се види, — најсавршенијем, не по садржини,, јер је принцип по себи потпун, те се не може сам по себи усавршавати, него по форми, коју начело добија према степену развитка друштвених чланова.

После свега тога смемо рећи, да је начело наклоности научан темељ за породичан живот, какав треба да је.

Но сад се морамо обазрети на један врло важан приговор, који би се по свом спољашњем облику могао коме учинити тако снажан, да би могао заљуљати целу зграду социјализма. То је приговор неизбежне пренасељености у социјалистичком друштву.

То пребацивање истиче се управо још онде, где је реч о намиривању потреба свију чланова. Браниоци садашње друштвене организације излазе с њим, као са врло моћним оружјем, у опће против начела, да се радикално поправи друштвено стање ма којим начином. А разуме се, да начело: сваком по потребама, које смо обележили, као истинито социјалистичко, има да издржи најжешћи нападај с те стране. Јер ако прети опасност сувише наглог множења људства при свакој општој поправци друштвенога стања, колико је онда опасност још увећана, кад је та поправка тако радикална, да свима даје сва нужна средства за живот и развитак и, разуме се, ослобађа родитеље од сваке бриге за свој пород.

Друштвена форма, која ослобађа родитеља од сваке бриге око неге и издржавања порода, потпомаже већ самим тим брже умножавање људства, уклањајући свако ограничење, због тих узрока. Ту престају обзири, који иначе налажу у породици извесну опрезност у том смислу, јер престају те родитељске обвезе према деци. Осим тога социјалистичка организација подмирује потребе свих својих одраслих и неодраслих чланова, она не допушта, да ови трпе икакву оскудицу. Тако би се морала знатно смањити смртност; број рођене деце у толико би више надмашао број умрлих лица. Дакле множење људства убрзавало би се не само знатнијим рађањем, него у исти мах и смањивањем смртности, према бољим хигијенским условима за живот и т. д. Но да ли би у свему томе лежала каква опасност за одржање социјалистичког друштва?

Наука тврди, да би садашње друштво са свима својима големим недостатцима ипак могло произвести довољно намирница (разуме се, реч је о целини, а не о појединцима), само кад би се у производњи поступало по науци ма и толико, колико је то и данас могућно. Овде није место опширнијем говору о том питању. Довољно је констатовати, да се и при садашњој друштвеној организацији оскудица у средствима за живот јавља не с тога, што се не би могла избећи, него због других узрока. Усавршавање технике и у теоријском и у практичном погледу, примена науке у опште представља и данас снагу, којом би се могла савладати свака оскудица у намирницама за цело друштво, т. ј., којом би се могло произвести толико, да би било могућно подмирити потребе свих чланова друштва, претпостављајући

уобичајне редове на овако малом простору, што се код модерног оружја не да замислити.

Пошто сам приближно проучио комбинације о косовском боју, то се прилично све слаже према овдашњим приликама.

Главни окршај се десио на Газиместану тако званом гробу барјактаровом, који је ближе Приштини, можда 2 километра далеко. Када је српско лево крило, коњица, била заишла турској пешадији за леђа и извела најважнију операцију, одједаред иза брега Газиместана јурне за брегом сакривена турска коњица, зађе српској за леђа, учини метеж и забуну, српска коњица, лево крило, почне бегати натраг, натрчи на главну војску, и тиме је учинила главну забуну у српској војсци. Том приликом у тој гужви пада цар Лазар и главан одлучан сукоб се сврши са поразом српског центра, који се једва тешком муком могао преполовљен повући на десну обалу Лаба.

Главан сукоб се десио на Газиместану, гробу турског главног барјактара и његовог помоћника, где се сада налази турбе. Турски главан табор је био ближе Лабу, онде где је сада Муратово турбе, гроб Муратов, где је Муратова утроба закопана. То место је ближе Лабу, око 5 километара од Лаба. При повратку смо све разгледали, прво Муратов па барјактаров гроб.

Муратово турбе је данас најзначајније место на бојишту. Ту су Турци на месту, где је Милош пробуравио Мурата, подигли турбе, што одговара нашој капели. Читав простор је, на ком лежи турбе, велик као наш манастир сремски. Све је ограђено великим зидом. Унутри је осим туроета чуварев стан и зграда за хаџије.

Муратово турбе је доста мало, једва ако би могло сто лица стати унутри. На зидовима видех силне старине из доба косовског боја, записи су писани на пергаменту на турском језику и уоквирени висе о зидовима још од оно доба, а има и других записа на зидовима. Нарочито је значајан један запис, на ком између осталог пише, да се међу српским заробљеницима налазио Милош Кобилић као рањеник, који је под изговором да прими турску веру, хтео да пољуби Муратову руку, извукао у рукаву сакривен ханџар и пробо Мурата.

Сви записи на пергаменту су изгрижени од мољаца да се местимице не могу слова распознати.

Чувар Муратовог гроба је Турчин, директан потомак првог чувара, и то тако прелази са синова на унуке, праунуке и т. д.

Отуд се кренусмо натраг у Приштину и уз пут свернемо на место главног окршаја, на барјактаров гроб. Барјактаров гроб се налази на високом брегу у турском гробљу. И ту је дигнуто турбе, али сасвим мало, без записа и без икаквих старина. Но ако је барјактаров гроб незначајан по себи, само место јесте једно од најлепших тачака на читавом Косову пољу.

Било је вече кад смо стигли овамо, сунце је таман залазило тамо за пећске и црногорске планине. Једно од најдивнијих вечери, што сам их икад у животу доживео. Ту као на последњој тачци на Косову при повратку задржах се мало дуже. Подамном стоји читаво бојиште и остало Косово са селима а унаоколо Косова поља се наређали свеоца косовске погибаје; највеће и најлепше српске планине, наређале се у полукруг око Косова, као оквир пак чувају овај гроб српске слободе. Одмах доле на југу се види највећа и најлепша српска Шар-планина са 3025 метара високим Љубатреном, не далеко од њега на југу вири врх Коритинка изнад Призрена 2381 метар висок, према југо-западу се дижу Ђаковачке планине, 2386 метара високе, на западу Копривник, 2166 метара висок, на чијем подножју лежи Пећ, тик до њега виде се унапред огранци црногорских планина, на северу сеђу небо диже Гогозна и Копасник на граници Србије преко 2000 метара високи.

Доле одмах на ивици Косова према западу се диже Голеш планина 1059 метара и старосрбијанске Фрушке Гора Чичавица 1211 метара, иза чијих брегова управо и вире врхови они на западу. За Чичавицу веле, да је то старосрбијанска Фрушка Гора. Ја бацих поглед да је промерим и упоредим. Колико се даде овај брег из даљине од својих 10 километара промерити, потпуно је слична Чичавица Фрушкој Гори и формацијом и шумама, пашњацима а нарочито својом старином. Причају Арнаути, да се на Чичавици налазе развалине до 77 српских манастира. Ту су се налазила богата српска села, а сте стране се налази и данас богата Метохија, најпитомији крај у читавој Старој Србији, јер ту роди најбоље жито, воће и грожђе. Из Метохије се иселио већи део наших дедова када овамо дођосмо под Чарнојевићем, а та сеоба је захватила све до Косова, па и Чичавицу и калуђере у њој, да манастири уједаред остадоше пусти. Турци и

само правилну економску поделу. А како би тек стајало социјално друштво у том погледу? Општи економски рачун, и иначе сви моћни покретачи производње, поред општег убрзаног развитка под здравим околностима, ваљда би тек били кадри произвести доста намирница за све чланове друштва, све и кад би множење људства пошло у већем размеру. Управо је чудно, бринути се о питању, да ли би друштво основано на темељу памети и реда, имало довољно средства, да задовољи потребе свих својих чланова, кад је јасно, да то не би било немогућно ни у оваком устројству, у каквом ми сад живимо, само кад не би томе стајале на путу препреке, које нису у строгом смислу битни саставни делови садашњега друштвенога устројства.

Ваља узети у обзир и то, да веће растење друштва не доноси собом само нове потрошаче, него и нове произвађаче. Убрзано множење људства изазивало би и разноврснију комбинацију радних снага у свим правцима, па на тај начин и усавршавање саме производње, као и осталих грана јавнога живота. Комбинација удружених радних снага, на основу умноженога броја чланова, може допринети, да се опште благостање саразмерно, још у већој мери повиси. И без упуштања у дубљи претрес тога уплива у различним приликама и под разним претпоставкама, види се јасно, да већи број чланова у социјалном друштву никако не би могао сметати друштвеном напретку, пошто множење људства у сваком случају даје таком друштву нове снаге, које се могу корисно употребити и произвести више, можда много више, него што потроше. Већи општи развитак, усавршавање производње, уплив целога новог устројства на свестран напредак и специјално на произвађање економских добара, у кратко социјализам у својој целини без сумње даје јемства, да умножавање људства не би могло доводити у опасност нову друштвену зграду. Али замислимо најпосле тако густо насељење, да земља не би могла дати довољно хране, због чисто физичних узрока, покрај свега савршенства производње. Како би се нашло лека? Кад се узме у обзир стално и брзо развијање наука, особито природних, могућно је и вероватно, да би се земаљски производи, који нам служе за храну, могли по потреби замењивати вештачким продуктима. Не може се ни приближно одредити, кад би могла наступити у храни, коју нам даје земља, због претпостављеног сувише великога множења људства. Али нема сумње, да би друштво у далекој будућности, на коју се односи така претпоставка, умело и томе наћи лека, и помоћу науке задовољити све своје потребе.

У осталом, да би се отклонио и последњи траг сумње „и бриге“ због те могућности, да би се некад у социјалном друштву појавила „пренасељености“, додаћемо још и ово. Претпоставља се, да би се свет сувише намножио услед тога, што издржавање деце не би стајало у дужности родитељима. Кад неби било баш никаквих других разлога, из саме те примедбе дао би се извести један, који би био довољан, да целој тој претпоставци одузме сваку вредност. Може се замислити социјалистичко друштво, у ком се чланови награђују по својој привреди и обвезани су сами издржавати свој пород. На тај начин би са свим отпао наведени разлог у погледу сувише брзога множења људства; или и тако би се бар у крајњем случају могла та „опасност“ отклонити. Друго је питање, би ли тај начин био са свим правилан, али могућан јесте и у таким (просто уображеним) околностима могао би бити оправдан.

Резултат је ово: породичном животу основ је лична наклоност; нема смисла примедба, да би се због општег благостања и општег издржавања и неговања деце могло појавити сувишно множење људства.

(Настаће се)

Политички преглед.

Посета у Ишлу. Енглески краљ Едвард тек што се растао са немачким царем Виљемом, показавши састанком у Вилхелмсхехену читавом свету, да су између њих двојице и њихових држава отклоњене свеколике несугласице, — дојурио је свом старом пријатељу, нашем владару Фрањи Јосифу. Посред свечана дочека, владарских разговора водила се реч о политици, како између владара, тако и њихових државника, Хардинга и Ерентала. Расправљана су сва политичка питања, што су на дневном реду и најзад су са задовољством утврдили, да се обе ове велике силе у свему слажу, да је старо пријатељство ненарушено, непољуљано. У главном била је реч о маћедонском и мароканском питању, затим о енглеско француском и енглеско-руском споразуму. У погледу маћедонског питања потпуно се слажу, да се продужи реформна акција у смислу мирцштешког уговора Сложили су се и у томе какве предлоге да поднесу порти и шта да се учини против чета у Маћедонији. У погледу мароканског питања сложили су се, да у смислу закључка алгесираске конференције само Француска и Шпањолска имају с војском начинити реда у Мароку Отклоњен је сваки случајни неспоразум у погледу енглеско-руског и енглеско француског споразума Једном речи најбољи споразум у свему. И сад Европа мирно може да спава, међу европским великим силама влада најлепша љубав и слога. А потиштени народ на Балкану, а јадна балканска раја? Она мора да ћути, трпи, ту су реформе, силе реформкиње — оне ће јој већ скројити капу.

Министарска криза у Бугарској. Софијски „Ден“ јавља, да је министарски савет закључио, да садање министарство Гудева преда оставку чим се кнез поврати у Бугарску. Узрока тој оставци има више, а међу њима је и тај, што је кнез на своју руку одгодио прославу своје двадесетогодишњице владања. Заменик Гудева имао би бити садањи министар спољних послова Станчов. Којим политичким круговима ће се обратити Станчов, није још познато. Но „Ден“ истиче, да ниједан члан опозиционих странака неће хтети ступити у кабинет Станчова, који је био до сада увек један од стубова Стамбуловштине. Хоће ли пак хтети кнез и надаље задржати на влади Стамбуловисте, који су му приредили већ толико неприлика и неугодности, питање је Кнез је недавно изразио жељу, да жели већ једном коалиционо министарство, у које би дошле четири велике опозиционалне странке у кнежевини. Знамо и зашто Осећа Кобург, да му се љуља престо, па кубури ли кубури.

Посета Титонија на Семерингу. Јавили смо већ, да ће талијански министар спољних послова, Титони ускоро доћи на Семеринг у посету аустроугарском министру спољних послова, Ерентал у. Одавде ће после дводневна боравка оба министра ићи у Ишл, владару Фрањи Јосифу. Талијански листови јављају, да ће Титони пре но што се крене на пут саветовати се са краљем Виктором Еманујилом и министром председником Ђолитијем Исти листови истичу, да је сврха састанку на Семерингу: учвршћење пријатељске везе између Италије и Аустроугарске. Зар између два давнашња савезника треба толико учвршћавати везу пријатељства?

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. августа отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 70 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем јула истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец август обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Беспримерна глупост. Знали смо и знамо већ по одавно, да је др. Полит ћакнут, али и тевабија око

Арнаути су од већине српских манастира и цркви направили џамије и воденице, оно остало је зуб времена разорио. По причању Арнаута по приватним кућама Арнаута и Турака у околици Чичавице и Метохије налази се мноштво старина српских и то светих књига повеља, крстова и другог; те ствари чувају Арнаути као кућевне светиње, које су им остале од старих, али их Арнаути не разумеју. Рекоше ми да чак некоје Арнауткиње носе крст на грудима које чувају као аманет старих, а некоји Арнаути у Метохији славе крсну славу. Ово су очити докази, да су то све поарнауђени Срби, који су временом, кад су ова крајеви опустели услед сеобе, окружени досељеним Арнаутима, и сами принуђени били да пређу у Арнауте.

Чичавица и Метохија је ризница наших старина, а то нам је због арнаутске обести најмање испитан крај. Сва та села на Косову на домаку мога погледа су пуна приповедака, предања о прошлости српској, можда је та историја на измаку, губи се и нестаје је, а могла би нам још послужити корисном грађом, а нами је немогуће зато тамо и испитати све то. Српска дипломација би требала да нађе начина како би се ти крајеви испитали док не буде касно.

Мени причаше један Србин, да би се он усудио у те крајеве преобучен, јер зна доста добро арнаутски, а биће и више такових људи који би то могли учинити, па зашто се онда не би учинио ма какав покушај на том пољу? Ја ево стојим ту на догледу тих значајних српских крајева и све су ми мисли залудне, један Арнаутин од хиљаде оних, био би у стању све у часу уништити.

Ту на Газиместану пробавих мало времена у друштву ових најлепших српских гора, које ми буде мисли о српској будућности и у мени се пробуди једна жеља: када би ти лепи крајеви још једаред могли бити српски како би их Срби данас после оваких мука знао ценити и поштовати.

Нисам ни знао да, када сам се вратио натраг у Приштину, да сам свршио свој пут. — Као што су ми у Митровици спречили пут у Пећ и Метохију, тако ми исто мутесариф приштевски забрани пут у манастир Грачаницу. Мој је пут дакле довршен. Преостало ми је вратити се натраг, што сам и учинио свративши још у Скопље при повратку, а за тим управо кући у Нови Сад, камо се вратих читав из Турске, и тамо сам победио страх од Арнаута и Турака.

Данас после свих доживљаја у Турској сам се уверио, да је мој страх био у многом неоправдан, као што је у опште неосновано зазирање од пута кроз Турску многог Србина из Војводине. Не побијам тиме своје пређашње тврдње, да су Арнаути заиста покварен и опасан сој људи, али странцу не чине ништа из простог разлога, јер знају да увреда странца у Турској доводи за собом интервенцију, велику казну и отштету. Тиме они долазе у конфликт с турским властима, и ова их онда мора да прогања. Арнаути су само опасни за бедну незаштићену српску рају и то по селима, где нема контроле, а на Србинове се исказе не да ништа. Турска власт је за последњих 30 година удвостручила Арнауте нарочито на граници Србије, да тиме створи бедем и одели Србију од Српства у Турској.

Ми Срби из Војводине дакле смемо, разуме се вазда се јављајући властима, путовати дуж железничке пруге, па и на коли уз жандарски ескорт. Шта више изјављујем да је управо родољубиво дело — апстрахирајући себе — залазити у те крајеве, где нас Срби једва чека, где га наша посета и охрепи и охрабри и у српском осећању и у држању. Залазити у Стару Србију сматрам чак дужношћу и то баш нас Срба из Војводине, јер и с наше стране се упознајемо са Србима из крајева, из којих смо дошли овамо, отуд доносимо свежих утисака, нових мисли за борбу, која је и нами овде потребна. Не само Стару Србију, већ морамо радити на томе да посећујемо и остале српске крајеве, да се упознајемо, долазимо ближе мислима и осећајима са Србима свих крајева, а тиме се духовно уједињујемо и соколимо Српство мишљу и на друго уједињење и ослобођење. Нарочито је дужност српске омладине да то чини, највише пак ове наше у Војводини, која по лагано и постепено присваја туђу културу, усваја несрпске обичаје и постаје центрија, што значи однарођивање. Ове закључне речи шаљем као поздрав српској омладини у Војводини.

Крај.

Др. Вошко Петровић.

њега није боља. Шта више, она је глупа, беспримерно глупа. Ко не верује, нека прочита само — ако је јаког стомака, да му може поднети свашта — 173. број „Браника“ и у њему белешку „Измишљотине радикалских шићарџија“. Др. Полит написао је у „Пештанском Лоју“ чланак: „Патријархова смрт и њене последице“ У томе чланку позива Полит отворено угарску владу, да заврне шију нашој народној црквеној автономији. Позива је, да уништи слободу избора за срп. нар. црквени сабор, да она утиче на изборе, па и на избор патријарха. Полит је овим својим чланком пред читавим светом показао, да није само ћакнут, но и неваљао. И „Застава“ је на то уповорила српски народ, иако је овај већ одавно дигао своје руке од Полита и тамо његових. И сад долазе они јадници око Полита, да га узму у одбрану. Па како га бране? Туку га они у главу, ону старачку излапелу главу, у којој бес и мржња рађа само покварене, гадне мисли. Наводе из чланка му баш оне речи, које доказују тврдњу „Заставину“ Не верујемо, да су дошли до свести, — јер ње не може већ више да буде у њих — да сами изнесу неваљалство овог ћакнутог старца, но су то учинили из превелике, беспримерне глупости. У осталом ово није прва работа те врсте Политове тевабије. Но има још нешто Писао је Полит већ много, много глупих чланака у страним листовима и његови око „Браника“ доносили су свагда те чланке у свој опширности им, у верном преводу Но тог последњег чланка Политовог у „Пестер Лоју“ као да се чак и сами његови стиде, јер га доносе само у изводу. Де, нека буде потпуна „слава“ великана вам, донесите, јадници, и тај чланак у целости!

Учитељско деоничарско друштво.

Српска учитељска новчана задруга у Новом Саду претвара се у деоничарско друштво, које ће под новим штатутом наставити заводски рад. Судбени сто у Новом Саду није потврдио штатут, него је с примедбама вратио и тражи, да се српско име збрише у наслову. Управа је против тога утицала, али краљевска табла у Сегедину такође је мишљења, да се име српско, које обележава једну народност, не може придевати новчаном заводу и трговачком подузећу. С тога је сазвана скупштина деоничарског друштва у Новом Саду за 7. (20.) август о. г. у 11 сати пре подне да измени правила. И тако смо свршили с називом српских завода и трговачких установа. Само не знамо, да ли се овај судски разлог односи бар у будуће и на мађарске заводе, јер ваљда и назив мађарски обележава неку народност? Видећемо

Патријарх Бранковић као добротвор.

Много се пута чула реч, да је патријарх Бранковић учинио сад једној сад другој опћини доброчинство. Између тих доброчинстава спада и ново саграђена даљска школа. А како је саграђена иста? Ево како. Пре решкрипта било је седиште протопрезвитерата у Даљу, а не у Осеку. Даљски протопрезвитер не имајући наследника, остави сав свој иметак даљској црквеној опћини, да од тог иметка подигне школску зграду. Опћина није подигла школску зграду све док патријарх Бранковић није сео на патријарашку столицу, и кад је дознао како та опћина стоји, подигне школу са оставином протеђалског а под својим именом као добротвор. Патријарх Стратимировић оставио је сваком учитељу по седам ланаца земље на уживање и то добре оранице и пашњака, да не морају учитељи ни у чему оскудевати. Патријарх Бранковић преиначио је Стратимировићеву опоруку и дао учитељима 7 јутара земље, али најлошију, тек да се не каже одузео им је земљу. — А даљски спахилук колико доноси годишње прихода, види се из овога: За 17 година патријарховања Бранковићева, купио је његов зет управитељ властелинства 28 хиљада ланаца земље, које данас вреде, јер је цена јако скочила, око 17 милијона круна а готовине сада има више милијона круна.

Астероји ди.

Открића малих планета у простору између Марсове и Јупитерове путање тако су се брзо низала једно за другим, благодарећи примени фотографије, да данас о прирасту тог чудног роја планета јављају још само стручни часописи. Открићем „Ероса“ у години 1898 проширен је, као што је познато, прстен астероида до у суседство земље („Ерос се но неки пут приближи земљи до на 22 милиона километара), а сад изгледа, ако сви знаци не варају, да Јупитерова путања ни с оне стране не сачињава границу за прстен астероида. Тако су пре кратког времена у Хајделберу откривене три планете које се готово тачно у Јупитеровој путањи окрећу око сунца и чији афел лежи чак и изван путање те огромне планете: 1906. T. G. 1906. VY и 1907. XM добиле су на предлог Палиса у Бечу имена Ахил, Питрокл и Хектор. Оне се окрећу као Јупитер у свакој секунди 13 километара унапред и обиђу око сунца за 12 година. Најзначајније је у њиховим путањама то, што Ахил и Хектор претходе Јупитер у еклиптици просечно 56 степена, а Патрокол међутим заостаје иза те планете 54 степена. Те готово једнаке дистанције нису извесно само случајне, већ показују на неки закон. Одиста још Лагроже (умро 1813) показао је, да се у сунчаном систему више тела могу покретати у једној и истој путањи око средишне звезде, ако се само испуњава та погодба, да њихови размаци износе око шездесет степени. Несумњиво је да су те три планете небесна тела, која одговарају тој погодби, што је изврана потврда пре сте година теоријски је изнетог система од генијалног мислиоца.

Људске жртве у једном руском селу.

Под насловом „Убиство антихриста“ описују руски листови једну језовиту драму, која се пре кратког времена одиграла у селу Сисојеву (мохилевска губернија). У том селу живи неки Михаило Колчевски, кога сељаци сматрају као „Богом обдарена“ човека“. Тај чудновати светац изјави једнога дана, да му се у сну нешто приказало: сва несрећа у свету долази од антихриста, а он се мора убити у лицу једног двогодишњег дечачића, сина сељака Гробачевског. Колчевски узе тога дечака из руку његова оца, који је за ту „жртву“ дао свој пристанак Тада „пророк“ спусти дете на земљу и поче га газити ногама, После 15 минута био је мртав „антихрист“, несрећни мали Миша. Незадовољен том бруталношћу овај нечовек зададе малишану још 20 удара чекићем по глави. По том преполови детињи леш на два дела. То је извршило осам сељака. Затим је „пророк“ једном секиром раскомада леш на четири дела и метну их на једна колица. Колица су везана за реп једном коња, после чега пророк сам узјах на коња и праћен сељацима са упаљеним зубљама (то недело вршено је ноћу) пројаха кроз цело село, да „антихриста“ однесе у гроб; пред том поворком, што се кретала кроз село, ношена је икона чудотворца Николе. — Кад је јутро свануло позва Колчевски сељаке, да у осам часова у вече дођу опет да виде једно чудо: он ће се попети на један кров, „засијати као јарко сунце, и пошто побели као снег, узнеће се на небо.“ Кад су у 8 сахати дошли сељаци у „пророкову“ колебу, рече Колчевски да су заборавили да узму „дозволу“ од попе. Тада сељаци плануше гневни. Туда је случајно пролазио сремски пристав, који ухапси Колчевскег. По том је ухапшено још 32 сељака из тог села и сви су одведени у истражни затвор у Дубровку, Колчевски, младић од 23 год. душевно је болестан.

Брзојави „Застави“.

Стигли 3. августа.

Кошутовци и пучка странка.

Будимпешта. Изазвало је сензацију, што је „Будапешт“ Кошутов лист данас напао пучку странку, што хоће да отима нађкарољски срез.

Изјава Бладова.

Будимпешта. Аурел Влад изјавио је, да Румуни сад не желе хрватско пријатељство.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

НОВИ САД, 3. августа 1907. године.

Пшеница прве каквоће 20 к. — до 21 к. 60 п.	цео за 100 кил.
Пшеница нова 21 к. 40 п. до 21 к. 60 п.	
Пшеница средња 21 к. — п. до 21 к. 20 пот.	
Пшеница лакша 20 к. 40 п. до 20 к. 60 пот.	
Наполица нова 19 к. — п. до 19 кр. 60 пот.	
Јечам 13 круна 40 пот. до 13 кр. 60 пот.	
Зоб нова 15 кр. 20 пот. до 15 кр. 40 пот.	
Кукуруз у зрну н. 14 кр. — п. до — кр. — п.	
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до — кр. — п.	
Маст 140 кр. — п. до — кр. — пот.	
Сланина 140 кр. — пот. до — кр. — п.	
Сланина пађена 140 кр. — п. до — кр. —	
Свињи угојени тешки 96 до 98 пот.	кил
Свињи средњи . . . 92 до 94 пот.	
Свињи лаки . . . . 84 до 90 пот.	

ФРАЊЕ ЈОСИФА ГОРКА ВОДА
је од мвогих година одлично опробано средство.
1588 77—

СТЕЧАЈ

Потписана црквено школска општина овим расписује стечај на место приватне учитељице за мађарску и односно немачку конверзацију на овдашњој вишој девојачкој школи и то у привременом својству

Дужност ће учитељичина бити, да у 11 седмичних часова води са ученицама мађарске (6 часова) и немачке (5 часова) разговоре по плану, који постоји, а споразумно са редовним учитељицама тих предмета.

Плата је 1000 круна годишње, која ће се месечно у напред издавати из општинске благајнице.

Компетовати могу само Српкиње, које владају потпуно мађарским и немачким језиком и које су у стању документовати способност за предавање мађарске и немачке конверзације.

Молбенице се примају до 20. августа (2. септембра о. г., а шаљу се српској православној црквено школској општини.

У Панчеву, 3. августа 1907.

1026 1—2 **Школски одбор.**

НОВА ВИНСКА
и
РАКИЈСКА БУРАД

од 50 до 1000 литара могу се добити код

Фрање Гамиршека
1027 1—3 **у Митровици.**

● ЈЕДАН МОДЕРАН ●
дућан са станом

у новој Винкло-овој кући је одма за издавање. — Обавештаје даје

Куборци Михаљ посластичар,
1029 1—2 **Нови Сад.**

КОМПАЊОНА

са нешто готовине, евентуално и женску узео бих за мој извозни посао само за сезону воћа док је затворена граница Србије. — **Ризико искључен.** 100% за 3 мјесеца од улога зајамчено чистих.

Ђорђе Ал. Васиљевић,
извозник,
1025 1—2 **Доња Тузла (Босна).**

ДВА ПОМОЋНИКА,

који 4—6 година сервирају а говоре сем српски немачки и мађарски могу добити одма место код

Јовановића и Петровића
помодно мануфактурна и галантеријска трговина
1024 1—3 **у Митровици н/С**

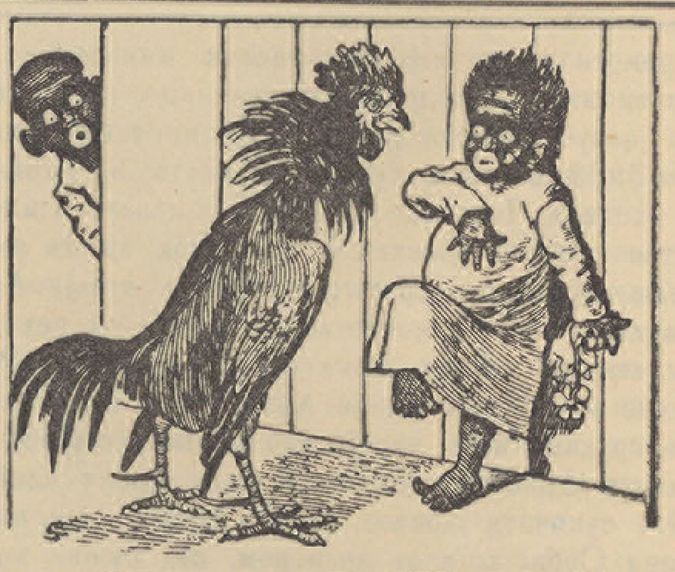

„Бисер од Иксије“

потпуно се разликује од свију досадањих средстава **ЗА НЕГОВАЊЕ ЛИЦА И РУКУ** уколикоимаваше предностно она, а немитаких непријатних особина. Осим тога не лепи се, није мастани, брзо се с кожом испарава.

„БИСЕР ОД ИКСИЈЕ“ после употребе већ од неколико пути чини кожу белом и фином, даје јој мекоћу, каква је у сомота, а осим тога је најбоље средство против пега, флека, митесера и свакe кожње нечистоће.

Цена је једној боци 1 и 2 круне.

Јамчимо, да је средство нешкодљиво.

Иксија сапун 1 К Иксија пудер 1·50 К-
Beaufort & Cie Paris, 113. Rue Amelot.

У НОВОМ САДУ може се добити код **ПАНТЕ ЈОВАНОВИЋА, футошка ул. лица и у дрогерији ОСКАРА КЛАЈНА.**

665 10—10

ФРАЊЕ ЈОСИФА ГОРКА ВОДА је једино пријатно и природно средство за чишћење. 217 30—39

Књигу своју:

ИЗ НАУКЕ О ДРЖАВНУ УСТАВУ

вољан сам дати по **20 потура** комад, ономе, ко поручи најмање 20 комада. Поштарину плаћа поручилац.

Још неколико дана, па је време, кад ће да почну поновна предавања у нашим основним школама. А по новом школском закону државну, државни надзорници школски ће у будуће обратити много већу пажњу изучавању науке о државну уставу и у нашим основним школама. С тога ће моја напред споменута књига врло добро доћи и свима оним учитељима и ученицима, који ће предавати у V. и VI разреду и похађати те разреде свакидашње и поједина одељења наше поновне школе.

Књига моја је и у јавној штампи, као и од појединих учитеља, школских управитеља и школских одбора, оцењена као врло добра, а препоручио ју и сам Школски Савет, наша највиша школска власт

Молим своје учитељске другове, као и г. г. свештенике и славне управе наших црквених и школских општина, да ову врло јевтину и врло корисну књигу рашире у народу нашем у што већем броју.

Нови Сад, августа 1907. г.

К. Миловановић,
учитељ и управитељ школски.

1—15

KALOGËN
Бразајеве Францове ракије
КРЕМ ЗА ЗУБЕ је најбоље.
261 18—40

ЗА МОЈУ
новоотварајућу гвожђарску
ТРГОВИНУ
потребујем једног
СПОМОЋНИКА
који бар две године сервира; даље једног **практиканта** и једног **шегрта**. Ступање одма или од 15. августа евентуално 1. септембра.

ЂОКА МОЉАЦ
Нови Сад.
949 5—6

НАЈВЕЋИ ИЗБОР!
готовог мушког, женског и дечијег одела, те **правог енглеског одела за господу по мери**, као и цео прибор за „српске Соколаше“ **јесте једино у првој и највећој српској трговини**

СТЕВАНА Ј. КАПАМАЏИЈЕ
у Новом Саду, главна улица бр 25.
НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ!
320 68—70

Објава.

Овим стављам до знања, да сам намерна од **1. септембра** т. г. да издам под закуп

ОБОР пок. Пере Павловића.

Поближа извешћа могу се добити код потписане, житна пијаца бр 12.

У Новом Саду, 16. августа 1907.

1—2 **Даринка Павловићка**
рођ. Максимовић.

Генерално заступство за Немачку
краљевско српске повлашћене Извозне Банке из Београда

В. ПЕТКОВИЋ & КОМП.
Berlin C., Alexanderstrasse 48

врши под најповољнијим условима комисионе послове сваке врсте и прима у комисион све земаљске продукте као: **жито, овас, раж, пасуљ, грашак** и т д. За тим живину живу и клану и јаја. Разне врсте воћа свежег и сувог. Грађу израђену и у трупцима и т д. Поглавито обраћа пажњу на нарочито организовани посао са разноврсним кожама као: **јагњећим, овчијим, козијим** и т. д.

Разгранате директне везе са првим и најсолиднијим фирмама по целој Немачкој.

Сва потребна обавештења дају се на захтев бесплатно. 931 5—6

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ!

У кући бр. 22. главна улица има за издавање стан са пет соба, кујном и комором.

Исти стан је за издавање од **1. Новембра** п. р. о г.

За ближа извешћа ваља упитати у истој кући. 1007 3—3

ЦАРСКО КУПАТИЛО (Császárfürdő) у Будимпешти

Летња и зимња лековита купка, својина мађарског калуђерског реда „милосрдника“. Сумпоровито топло лековито купатило првог реда; парна купка са модерним уређењем, удобна блатна купатила, базени з пливање, турске камене и мраморне купке; парна, са суморном киселином и електризованом водом купатила. Начин лечења пићем и удисањем 200 удобних станова. Солидна послуга, умерене цене. Проспекте забадава и бесплатно шаље

14 8—16 **УПРАВА.**

За своју
мануфактурну радњу

тражим још два вешта помоћника, који знају и мађарски. Ступање одмах. Плата добра. Продавци памука имају првенство. На истом месту узимају се и млађи помоћници. Радња је суботом затворена.

1019 1—1 **Игњат Рајтер и син**
Турски Вечеј

Помодно-мануфактурна трговина
БРАЋЕ МИРОСАВЉЕВИЋ
у Новом Саду
потребује 1 старијег и 1 млађег
ПОМОЋНИКА.
Рефлектанти морају српском мађарском и немачком језику вични бити Првенство имају они, који одмах ступити могу.
1021 1—2

За јесењу сезону
стигао ми је врло богат избор
у женској и мушкој конфекцији
као и највећи избор у женским костимима, шосовима, свиленим, вунеим и батистаним блузама, све по најмодернијем, најукуснијем и елегантнијем енглеском и француском крају

Послуга је уз **НАЈУМЕРЕНИЈУ ЦЕНУ** код српске фирме

П. Н. Момировића
у Новом Саду,
1020 1—52 Главна улица бр. 3.

НА ПРОДАЈУ!

Два комада **добре ораће земље** од по **40 јутара** сваки комад, са врло добром водом и потребним зградама, као и један **пашњак од 70 јутара**, све у атару вароши **Кладова** (Србија), испод Оршаве, до саме дунавске обале у близини, **продајем због селења** по врло јефтиној цени, тако, да се пашњак веће ухватити једно јутро по **80**, а ове две баште у којима има баштоване, воће, османлупи и добре јаке воде, по **200 форинти.**

Ваља се што пре обратити:

Петру Јоцковићу
Кладово (Србија).
1023 1—10

Од Ц Кр Земаљског Школског Одбора одобрен

ПАНЗИОНАТ
са школом заједно за ученице, за више свестрано образовање
Христине Јовановићу Бечу
Wien VIII. Pfeilgasse 5.

Проспекти и најлепше препоруке стоје на расположењу. Леп положај Собе са свима удобностима. Савесно васпитање и настава уз гимнастику. Конверзација: немачка, енглеска и француска. Предају најбоље наставничке снаге.

Пријаву и упис,
ваља извршити што раније код управе овог панзионата, иначе се доцније пријаве после заузетих места неће уважити 776 9—18

НОВА
гвожђарска трговина
у Новом Саду

Част ми је поштованој публици из места и са стране до најповољнијег знања ставити, да ћу од **1 септембра ове године**

у дунавској улици бр. 24
ГВОЖЂАРСКУ РАДЊУ
отворити.

У радњи ћу имати сваковрсног гвожђарског еспапа из најприпознатијих домаћих, аустријских, чешких и штајерских творница, а највећа ће ми брига бити та, да моје поштоване муштерије, како са **квалитетом робе**, тако исто и са **умереним ценама, брзом и тачном послугом** задовољим.

Молећи поштоване муштерије из места и са стране за што многобројнију посету јесам

с поштовањем
950 5—6 **ЂОКА МОЉАЦ.**

Школска објава.

У српској великој гимназији Карловачкој школска година 1907-8. почиње 2. септембра 1907. по нов. кален. Ученици из места уписиваће се од 24. до 28. августа, остали од 29 августа до 1 септембра. За то време биће и поправни и пријамни испити Преко одређенога рока за уписивање може се ученик уписати само са лечничком, правилно биљегованом сведоџбом за оправдање.

Ради уписа треба поднети последњу школску сведоџбу, за I. разред отпусницу IV. разреда основне школе, са крштеним листом. Који се први пут уписују или поново, пошто су прекинули учење у овом заводу, плаћају уписнине К. 4.20 а сви без разлике плаћају одмах при упису 2 К на књижницу, 2 К на лекове и 2 К на Ђачку Трпезу.

Школарина износи на течај 12 К, а плаћају је првошколци и репетенти одмах при упису за I. течај; остали најдаље за три месеца, међу којима добри ученици похвалнога владања могу бити опроштени.

Родитељи или старатељи треба своје ђаке сами да доведу и да им погоде стан и храну у споразуму са управом У стану не сме бити више од тројице ученика, изузетно четворице, ако је један домаћи; **тако исто и на храни, осим јавних завода. У стану морају ученици имати своју посебну собу, чисту (окречену), суху светлу и патосану.**

Необлигатни предмети, француски и мађарски језик, предају се бесплатно ученицима од IV.—VIII. разреда

Сваки ученик треба да има своје пристојно издржавање; иначе се наука обично здрављем плаћа.

У Карловцима, 12. августа 1907.

1013 2—3 **Управа.**

ЈЕДАН ЛЕП
ВЕЛИКИ СТАН

на првом спрату

са седам соба, великим ходником, кујном, шпајзом, подрумом, таваном, кујном за прање и комором за дрва издајем од 1. новембра ове године под кирију.

Лаза Лукић,

сопственик куће број 17. у ћурчијској улици, Нови Сад

1018 1—3

Најјефтиније цене.

За пролетњу и летњу сезону

препоручује

ново богато стоваришће мушке и женске помодне робе 498 16 -

Душана С. Монашевића

у Новом Саду

ћурчинска улица бр. 23. преко пута Браће Миросављевића

свој велики избор мушких и дечијих шешира, најновијих сунцо и кишобрана, штапова, мушких и дечијих, туристичких кошуља, рукавица, чарапа, мидера, највећи избор украса за женске тоалете, свилених, глотанех, листерских и батистаних жипона, парфимерије, мирисавих сапуна и т. д.

Велики избор других ствари у овој струци.

Највећи и избор најлукуснијих ствари.

HIRDETMÉNY.

Alulirott úrbéri választmány Zsablya község határának tagositására vonatkozó mérnöki munkálatokra pályázatot hirdet

A tagositás alá eső földterület körülbelül 10.000—12.000 holdra tehető

Felkéretnek azon okleveles mérnökök, a kik ezen tagositási mérnöki munkálatokat elvállalni óhajtják, hogy erre vonatkozó irásbeli ajánlataikat, valamint mérnöki képessé güket igazoló okmányaikat és egyébb erre vonatkozó bizonyitványaikat folyó évi szeptember hó 1 ig az alulirt úrbéri választmányhoz nyujtsák be.

A később beérkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek

Zsablya, 1907. évi augusztus hó 10-én

1006 3—3 **Úrbéri választmány.**

ЛЕП СТАН НА СПРАТУ

ој одмах за изданање. Састаји се из 6 соба са споредним стајама у темеринској улици бр. 6.

Ближа извешћа код власника

Лајоша Фаркаша

938 3—3 Нови Сад, темеринска ул. бр. 8

ПРАСИЦА!

Чистокрвне (Vollblut) **беркширске пасмине**

Имам целе године од 10 недеља.

Имам супрасни крмача исте пасмине.

Имам нерастова разне величине исте пасмине

Имам 20 месеци стара бонхадског бика, напредно лепо марвинче за приплод, чисте крви

на продају.

Ко жели имати нека се обрати на

Милана Жигића

921 5—50 Земун — Батајница.

НОВИХ БУРАДИ

! од сасма здраве и сухе грађе, од 1—12 акова величине, чврсто окована и обаждарена, !

продајем

уз врло повољне цијене.

Вачварија

Victor Maisatza

1017 1—3 **Митровица.**

---

500 круна плаћам ономе, кога заболе зуб или коме смрди из устију након трајне употребе Бартилине воде за зубе. Цијена је бочица 70 филира (поштарина посебно 95 филе

Ed. Bartilla - Winkler

Wien, 19./I. Sommergasse 1.

Добива се у свим лекарницама.

У Новом Саду код **В. К. Грозингера**

Фрање Јосифа трг.

захтевајте свагдје, изрично Бартилину воду за зуб. Пријаве о потворењу награђујем.

У мјеста гдје се ова не може да добије, шаљем 7 бочиц за К 5·20 просто од поштарине. 168 89 21—

МИЛОСРЂЕ.

Кредитна Задруга у Чуругу основала добротворно друштво „Милосрђе“. Пошто се није довољан број чланова искупио, то овим позивамо сваког пријатеља своје породице, да се са пријавом пожури, како би друштво, на основу свога ранијег закључка, могло свој рад од 1. октобра т. г. отпочети.

Уписати се може свако, који је достигао 20. годину, а није прешао 50. годину свога живвота. Сад код оснивања прима управа изнимно и до 65 година.

Уписна такса је од особе 2 круне и 50 потура. Од сваког смртног случаја плаћа се 2 круне. Друштво пак исплаћује наз наченим наследницима 1000 круна

Друштво ће отпочети свој рад чим се пријави 500 чланова.

Пријаве прима управа сваки дан.

Чуруг, 9 августа 1907

996 2 3 **Управа Кредитне Задруге.**

ВЕЛИКА

ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

ЂОРЂА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

дунавска улица, у својој кући

снабдевена са 8 машина, које креће **гас мотор** а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, у красима и шарама сваке врсте,** израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јевтинија него игде. 693 10—25

Моли за многобројне поручбине.

БИВША ПАРНА МЛИНА

у Петроварадину,

Рембисова улица бр. 593 продаје се за **9000 круна. Кућа је на спрат,** 20 метери дужине и 10 метери ширине са једним **оџаком 33 метера висине** и здрадама за становање и једна штала

Обратити се треба на

Kohlensäure-Fabrik

943 4 - 6 Nagyvárad.

У РАКОШПАЛОТИ од пре 14 година постојећа са интернатом спојена

ДЕВОЈАЧКА ШКОЛА

састоји се из 4 основна и 4 грађанска разреда. Прима интернисте. **Одличне наставничке снаге.** Иставља сведоџбе једнаке као и државне школе.

Цене умерене.

Ракошпалота је удаљена од Будимпеште 15 минута са здравим сеоским ваздухом.

Пространа башта засађена је дрвећем.

На захтев шаље проспекте и друге информације

923 4—6 **УПРАВА**

БРАЋЕ ВИЛАНД

највећи и најмодернији циркус на свету стиже у Нови Сад засебним возом од 22. железничких кола 4. (17.) о. м. у 8. сати ујутро и већ у суботу 4. (17.) о. м. у 8. сати у вече на

СЕНСКОЈ ПИЈАЦИ

држи

прву свечану представу.

У дружини су најбоље снаге на свету. 45 коња, 5 слонова, пси и више других животиња ресе циркусну шталу. Овде још никад невиђене, светског гласа атракције.

опширније на плакатима

Недељом и свецима, а тако исто и четвртком две представе.

По подне у 4 сата. — У вече у 8 сати.

Вечерњи програм

Сва места по цену за половину нижу.

Свечане представе.

ЦЕНЕ МЕСТА: Седиште у ложи 4 К — Засебно место 3 К. — Место у кругу 2 К. — I ред 1 60 К. — II. ред 1 20 К. — Галерија 60 потура.

Улазнице се могу већ сад купити у књижари Августа Хергера. 1012 3—10

ПРЕСА ЗА ВОЋЕ И ГРОЖЂЕ

које раде са сталним и двоструким притиском и односном регулацијом „**Hercules**“ за ручну употребу а са највећом израдом.

ХИДРАУЛИЧКЕ ПРЕСЕ

за врло велики притисак и груби рад

Машина за жрњање воћа и грожђа.

Справа за крурење грожђа (Abbeermaschienen.) Потпуно удешене за цеђење шире, које су покретне или непокретне.

Справе за цеђење сокова од воћа, ступе за цеђење јагода.

Справе за сушење воћа и зеља, машине које љуште и секу воће најновије патентиране, које саме раде и који се преносе и воде.

Штрцаљке („**SYPHONIA**“) за винограде дрва и за уништење горушице

ПЛУГОВИ ЗА ВИНОГРАДЕ

НАЈБОЉЕ МАШИНЕ СЕЈАЧИЦЕ

Ф. Мајфарта и Друга

„**AGRICOLA**“ (Schubrad System) са сваковрсно семење, без да се мењају точкови за брдо и доњу. Најлакше се креће, врло дуго траје; најјефтинија цена.

Машина за кошење, грабље за сено, пресе за сено и сламу за ручну употребу, машина за крњење кукуруза, машине за вршење, гепел, справа за чишћење, тријери, плугови, ваљци, бране, сечке и т. д.

Израђујемо и продајемо под гаранцијом као специалитете најновије конструкције.

734 7—14

PH. MAYFARTH & Co

WIEN, II./1 Taborstrasse Nro 71.

Фабрика пољопривредних машина ливница гвожђа и радионица за плугове — Одликовање са преко 590 златних и сребрних медаља итд. Опширни и илустровани каталози бадава и франко. Тражимо заступнике и препродавце.

Потребујем два старија и једног млађег **ПОМОЋНИКА мануфактурне струке.** Ступање одма. Знање потпуно немачког језика.

Миша Николић
у Инђији.

1008 2–2

За време зидања!

Потписани слободан је објавити, да имаде на стоваришту за сезону зидања:

Цементних и Мозаик-плоча, форме плоча за покривање зидова (Mauerabdeckungs-Plattformen). — *Цеви од каје и пограничног камења* **сопственог производа;** даље велико стовариште *меглашких плоча* (Metlacherplatten), *Портланд и Роман каје, Бинове прве Asphalt-Dachpappe* (за покрив ње кровова), *Карболинеума, Бинола* (Biehnol), *Тера, Асфалта за зидове и плетеног тршћаног штукатора.*

Поруџбине се одма отправљају.

Стеван Ташнер,
дипломирани зидарски мајстор и подузимач,
у *Руми*, Јованова улица бр. 100.

Телефон бр. 45. 336 23–25 Телефон бр 45.

ДОБРА ДОМАЋИЦА
справља рум, ликере ракију
са Композицијама

код куће боље и јефтиније и стаје са 1/4 цене мање него готово купљени. Ове композиције могу се са поверењем и умереном ценом само код

БАРОШ ГАБОРА

купити. Најстарија шпецијална радња у земљи
Budapest, VIII. Dohány-utcza 1. Depot: 40.
Fabrik, 1. Városmajor-u 42.
(у сопственој кући.)

Фабрика за подрумарска и средства против винских болести. — Стовариште машина за манипулацију вина и алата.

Каталог и рецепте бадава са плаћеном поштарином.

958 2–4

Steckenpferd-
љиљанов млечни сапун

од Bergmann & Co. Dresden u. Tetschen a./E.

јесте и остаје према дневно приспелим признањима најбољи од свију медицинских сапуна противу пега у лицу, као и за добијање и очување нежне и меке коже и ружичастог лица.

Добија се комад по **80 пот.** у свима апотекама, дрогеријама, парфимеријама, фризерницама и трговинама са сапуном. 315 22–30

НЕКОЛИКО РЕЧИ
О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу за чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јакост уништили. Сад је најпреће време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити, који ће младиће о спољном животу добровољно, искрено и темељно поучити, неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем периобћити. Али није доста, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специјалисти лечнику обратити, који о спољном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког узвишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специјалисте Budapest VII. Kerepesi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опроста од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед досада чињеног и на толико хиљада болесника са успехом изведеног начина лечења у целој монархији једини. Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. Палоци са његовим специјалним начином лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне раке болести цеви за мокрење, бешике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенција), златку жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. За женске посебна чекаоница и посебан улаз. Ако ко ма из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо опширан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити). Након довршеног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специјалним лековима. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специјалиста Budapest Kerepesi út 10. 564 15–

Рукотворница и пушкарски

оружја велики завод
ЛАДИСЛАВА ШВЕСТКА а спол

Праг, (Чешка), Вацлавски трг бр. 53.

препоручује своје гласовите, одличне **ЛАНКАСТЕРКЕ**, које се одликују изванредним пуцањем, као и необичном дуготрајношћу. Званично одобрени специјалитет цеви са знаком: **Велефини арнадски челик,**

Велики избор **револвера и флоберта.**

Једина фирма, која је издала преко 100 страна велики српско-хрватски ценовник, штампан и ћирилицом и латиницом — Ценовник шаљем бесплатно, када ми се пошаље адреса и занимање. **Особама вриједним кредита на умерене месечне отплате.**

868 6–16

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 975 17–52

од мене израђена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона

која су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре S провиђена и која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала, **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа**

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљ. изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

ЗА САТОВЕ 10 ГОДИНА ЈАМЧИМ! НЕМА РИЗИКЕ!

Неповољне ствари примам натраг, мењам или новац враћам.

ВЕЛИКИ СРПСКИ ЦЕНИК шаљем сваком, ко се на Заставу позива бесплатно.

СТАРО ЗЛАТО И СРЕБРО КУПУЈЕМ!

957 4–10

МИРКО ШЕНВАЛД Печуј. — (Schönwald Imre, Pécs).

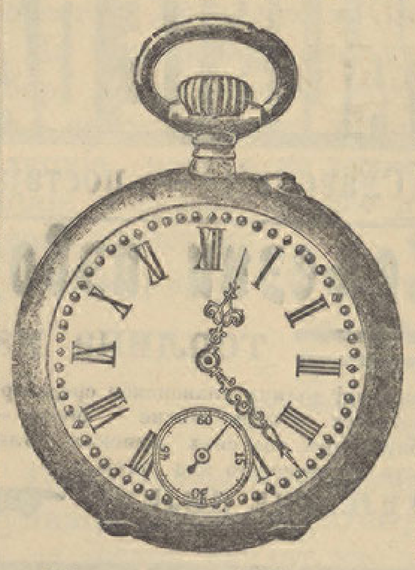

Код моје фирме, могу се набавити најбољи сатови и драгуилије боље и јефтиније него ма код кога сатара.

Светског гласа „ОМЕГА“ сат!

Лепе израде, тачан џепни сат будилник у врло елегантним оксидираним корицама 20 круна. Јамчевина за 10 година. Најбољи од чиста сребра I. Омега џепни сат 25 круна.

Исти у злату 125 круна.

ВЕРЕНИЧКИ ПРСТЕЊИ! ГРАВИРАМ БАДАВА!

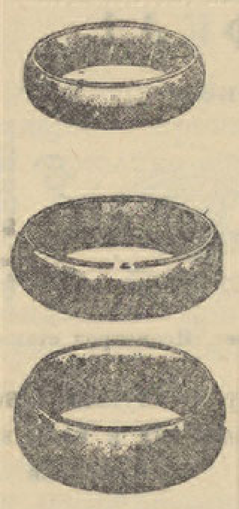

Масиван, 14 каратни веренички прстен. Пар 20 К.
Исти од 6 каратног злата 10 круна.

Масиван, 14 карата веренички прстен. Пар 28 круна.
Јачи 32 круне.

Најлепши, масиван, 14 карата златан веренички прстен. Пар 40 круна.
Исти у најјачој изради.
Гравура по вољи. 60 круна

НАЈБОЉИ
ПАПИР ЗА ЦИГАРЕТЕ
на свету ипак су:
„Les Dernières Cartouches“
extra et vergé
„Mizpah“ vergé „Ramses vergé“
„Le Zouave vergé“
светске прослављене фабрике папира за цигарете
Braunstein Frères, Paris.
Сопствена фабрика папира GASSICOURT код Мантеса (Француска).
ОСНОВАНА 1878.

654 11–52

KEINE MASCHINE!

FLÜSSIGES LEUCHT GAS

BLAUGAS.

In Flaschen fertig geliefert!

Schönste Beleuchtung.

Ueberall anwendbar.

GEFAHRLOS!

Keine Behandlung!

Aufklärung ertheilt gratis

Flüssiges Leuchtgas-Fabrik

Czinkota (Budapest).

BILLIGE BELEUCHTUNG

98' 2-10

ДВЕ УЧЕНИЦЕ

из најбољих кућа за идућу школску годину прима једна **угл дна породица на стан и препитање.**

У кући се говори перфектно **немачки и мађарски**, а стоји и **клавир** ученицама на расположење.

Ближа извешћа код

Антона Гифингера

Петефијева ул. бр. 6

969 3—9 Нови Сад.

ВАЛДХАМ

прави американски **џепни сатови**, најфинијег и најтачнијег су строја (Präcisionswerk). Ови златни стројеви су им јачи од осталих фабриката, пошто имају између масивних златних плоча, једну плочу од композиционог метала, коју заокружују и тиме целом строју потребну тачност дају. За сваки сат пружа се **25** година гаранција. Строј пак, који би се за ово гарантујуће време поремећио, измениће се са новим.

АДОЛФ ЕКФЕЛД

сајџија и сочивар

Нови Сад, главна ул. бр. 25.

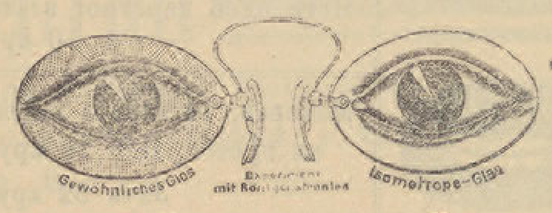

Обично стакло. — Експеримент са рет. Исометроп стакло, геновим зрацима.

ИСОМЕТРОП стакла најбоља су за чување очног вида: много слабија стакла, оштрији вид и нема заморе ности. 1632 86—52

Велико стовариште свију врсти сатова златне робе, бриљанта и свију сочиварских предмета.

НИКОЛЕ КАПАМАЏИЈЕ

ТРГОВАЧКА ШКОЛА

И

ПАНСИОНАТ

У БЕЧУ.

Адреса: N. Kapamadžija, Wien VI. Mariahilft Millergasse 43.

Циљ је ове школе да младиће, који немачки знају, и обично за 2 године у трговачким наукама тако обучи и усаврши да буду способни у **сваком** трговачком или фабричком комптоару, у банкама или новчаним заводима ваљано радити Они ђаци пак, који без икаквог знања немачког језика у школу ступе, морају прво немачки научити па онда тек могу бити редовни ђаци.

За зрелије младиће са добром школском припремом и знањем немачког језика постоји једногодишњи стручни курс (Einjähriger Fachcurs), у ком се гореспоменута циљ за 10 месеци може постићи.

Срби ђаци имају осим редовних предавања (која су често на немачком језику) и засебну наставу где свестрано и темељно уче немачки језик и по нешто од других предмета, које на српском које на немачком језику

Школарина износи (осим 4 круне уписнине) 200 круна годишње а може се и полугодишње напред платити

Књиге стају од пролике 20 круна.

У свези са школом и у истом здању постоји и новоуређени

ПАНСИОНАТ

где су ђаци не само у брижљивој нези и под строгим надзором добро смештени него и засебну поуку како у немачком језику тако и у осталим трговачким наукама добивају.

„Како је место у пансионату ограничено, а више од половине места већ сад попуњено то се могу нове пријаве само онда осигурати, ако се што пре учине и прва рата пансионатске своте по програму одмах уплати“.

На жељу родитеља, смешта директор ђаке и у приватним кућама на стан и кост

Школа почиње 4. (16.) септембра. 858 5—6

Програми се шиљу на захтев бесплатно

KUPALIŠTE DARUVAR

Славонија — постаја јужне жељезнице.

Жељезни извор и блатне купке

топлина извора 34°—50° C.

У дражесној долини славонског средогорја. — Красан и удобан перивој са пограничним шумским насадима — мраморне — порцуланске бисте — и мор купке. Фанго лијечење; лијечење хладном водом — Неприсподобив успјех код свих женских болести, затим код слабокрвности, реуматизма, костобоље, и живчаних болести — нарочито код ишијаса.

УМЈЕРЕНЕ ЦИЈЕНЕ

Проспекте шиље најприправније

Равнатељство купалишта.

469 11—12

Основана 1870. године.

ПРИМА:

Улоге на књижице по 4%.

»Недељне улоге« по уделу **50** потура недељно са 4%.

Порезу на камату плаћа сам завод.

СРПСКА ЗАДРУГА

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У НОВОМ САДУ,

ћурчијска улица број 6. 562

ИЗДАЈЕ:

Зајмове на менице, обвезнице и на непокретно имање под најповољнијим условима.

Основана 1870 године.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.